

Εις υγείαν της παραοικονομίας: πως η υψηλή φορολόγηση μικραίνει τις επιχειρήσεις και στρέφει στο λαθρεμπόριο τον κλάδο αλκοολούχων ποτών

Το αντίξοο επιχειρηματικό περιβάλλον σε συνδυασμό με την υπερφορολόγηση των επιχειρηματικών κερδών και της μισθωτής εργασίας εγκλωβίζουν πολλές επιχειρήσεις σε μικρά, χαμηλής παραγωγικότητας σχήματα τα οποία μπορούν και λειτουργούν στην μαύρη ή γκριζα οικονομία, απομακρύνοντας από την αγορά οργανωμένα, παραγωγικά, επιχειρηματικά σχήματα και όσους εργάζονται σε αυτά.

Αυτό συμβαίνει διότι κάθε επιχείρηση που επιδιώκει να παράγει ποιοτικά, υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα και υπηρεσίες οφείλει να λειτουργεί νόμιμα, καθώς η τήρηση της νομιμότητας, η συνέπεια και οι καλοί όροι πληρωμής, της επιτρέπουν τη διασφάλιση και προαγωγή του ανταγωνιστικού της πλεονεκτήματος. Για αυτές τις επιχειρήσεις, όταν η φορολόγηση φτάνει σε επίπεδα που δεν επιτρέπουν άλλο την κερδοφόρα λειτουργία, η μεταφορά δραστηριοτήτων στην παραοικονομία δεν αποτελεί λύση, καθώς είναι ασύμβατη με τη διατήρηση του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος. Οι εναλλακτικές λύσεις είναι συγκεκριμένες και αρνητικές: η μετανάστευση, η παύση λειτουργίας και η συρρίκνωση σε μικρά μεγέθη, στα οποία καθίσταται εφικτή η είσπραξη και πληρωμή αδήλων χρημάτων και η απασχόληση αδήλων ή ημιδηλωμένης εργασίας.

Έτσι, η αγορά εγκλωβίζεται όλο και περισσότερο σε μια επιχειρηματικότητα περιορισμένης προοπτικής που επιβιώνει στην ημινομιμότητα και δεν μπορεί να προσφέρει ούτε αναπτυξιακή προοπτική ούτε αύξηση της καλοπληρωμένης μισθωτής εργασίας. Η

υπερφορολόγηση στερεί από τις περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις κάθε προοπτική ανάπτυξης και τις καθλώνει στον άχαρο και επιβλαβή ρόλο άσκησης αθέμιτου ανταγωνισμού εις βάρος των νόμιμων επιχειρήσεων. Και όταν απουσιάζουν οι δυναμικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν αναπτύσσονται ούτε οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η μεγέθυνση της αγοράς στη βάση ενός ισορροπημένου μίγματος οργανωμένων επιχειρήσεων όλων των μεγεθών που αναπτύσσονται τηρώντας τους νόμους και κανόνες.

Ενδεικτικό παράδειγμα, τα αλκοολούχα ποτά, όπου ο συνδυασμός υπερφορολόγησης και ανοχής της παρανομίας στερεί -ειδικά από τους μικρομεσαίους παραγωγούς- κάθε δυνατότητα ανάπτυξης, παραδίδοντας μια τεράστια αγορά σε οργανωμένα συμφέροντα λαθρεμπόρων, υπό την πρόφαση μιας ιδιότυπης ανοχής υπέρ των πολύ μικρών παραγωγών που κανιβαλίζει την υπόλοιπη αγορά.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmasourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

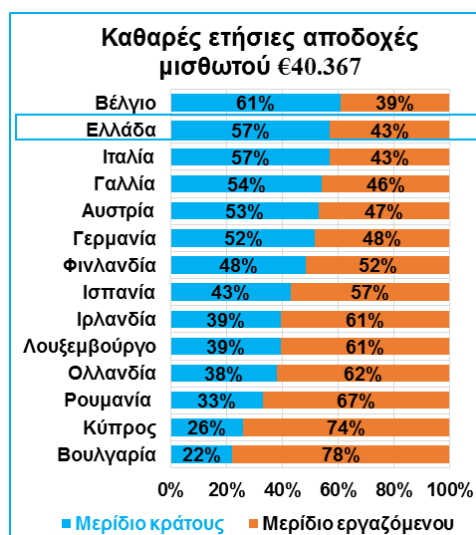
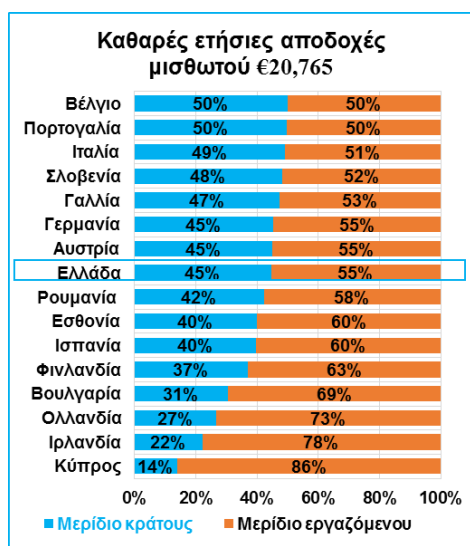
Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

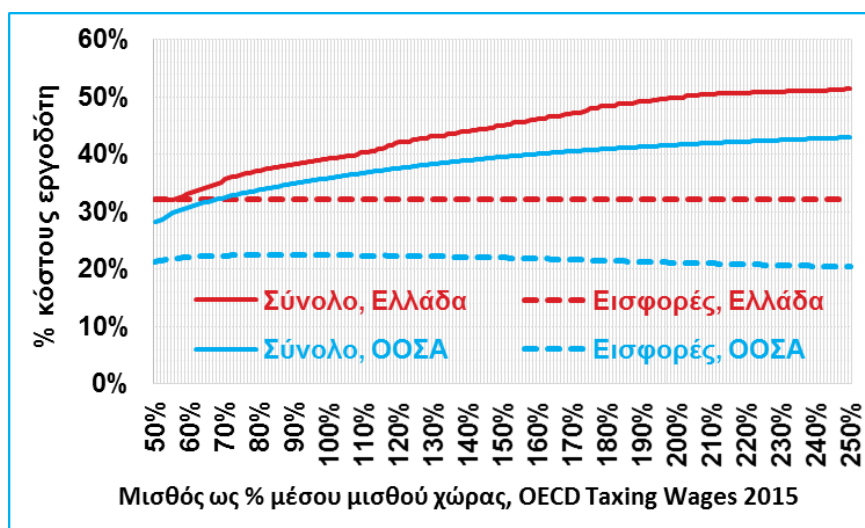

Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, καλείται να επιβιώσει σε ένα πλαίσιο πρωτοφανούς και διαρκούς αβεβαιότητας, χρηματοδοτικής ασφυξίας που δεν είναι συμβατή με την ανάπτυξη. Αυτό συμπληρώνεται από μια ιδιότυπη κατάσταση φορολογικής ομηρείας. Πέρα από τη θεσμική ασάφεια και αστάθεια, και ειδικά την ανομοιογενή και μαξιμαλιστική εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας, οι φορολογικοί συντελεστές τα τελευταία χρόνια αυξάνονται σταθερά: Πλέον, η Ελλάδα φορολογεί τις επιχειρήσεις με φόρους σε κέρδη και διανεμόμενα μερίσματα που, μαζί με την ειδική εισφορά, ξεπερνούν το 50%. Τους δε εργαζόμενους και ειδικά τα στελέχη (**Δ1, Δ2**) σε επίπεδα αντίστοιχα με χώρες όπως το Βέλγιο, τη Γαλλία και την Ιταλία, και υψηλότερα των Σκανδιναβικών χωρών. Αυτοί οι φόροι, όμως, δεν προσφέρουν την αντίστοιχη ανταποδοτικότητα σε δημόσιες υπηρεσίες. Ενδεικτικά, οι δημόσιες υπηρεσίες υγείας και παιδείας για τους φορολογούμενους εργαζόμενους ή η ταχύτητα αδειοδότησης και απονομής δικαιουσύννης καθώς και η ποιότητα εποπτείας αγοράς και νομοθέτησης, για τις επιχειρήσεις, υστερούν σημαντικά στην Ελλάδα όταν συγκρίνονται με τις χώρες που έχουν αντίστοιχα υψηλούς φορολογικούς συντελεστές.

Δ1. Υψηλό και προοδευτικό μερίδιο κράτους από φόρους και εισφορές σε διάφορες χώρες της ΕΕ από αμοιβή μισθωτού. (Taxes in EU database, EC 2015, εθνικοί νόμοι για Ελλάδα με ισχύ το 2017, OECD Taxing wages in 2015.)

Δ2. Υψηλοί και προοδευτικοί φόροι και εισφορές ως % κόστους εργοδότη. (Taxing Wages in 2016 ΟΟΣΑ με στοιχεία 2015 για ΟΟΣΑ και Ελλάδα)

Η κατάσταση αυτή, ενθαρρύνει την παραοικονομία, μετατοπίζοντας οικονομική δραστηριότητα από την επίσημη οικονομία στην παραοικονομία, όπως διαπιστώνει για άλλη μια φορά και η πρόσφατη μελέτη της ΔιαΝΕΟσις.

Όμως, η ιστορία της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας στην Ελλάδα έχει και μια επιπλέον διάσταση που συνήθως δεν εξετάζεται: Ο συνδυασμός υψηλών συντελεστών από τη μία πλευρά και στενής φορολογικής βάσης, από την άλλη, δεν προκύπτει μόνο από την ύπαρξη μεγάλης έκτασης αδήλωτης οικονομικής δραστηριότητας, που αποφεύγει τη φορολογική και ασφαλιστική συμμόρφωση. Προκύπτει και από την «οικονομική δραστηριότητα που λείπει από τη χώρα».

1. Πολύ ψηλές εισφορές → χαμηλή απασχόληση μισθωτής εργασίας στα χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια (Δ1 & Δ2).
2. Πολύ υψηλή, προοδευτική, φορολογία + ψηλές εισφορές → χαμηλή απασχόληση (Δ4), ειδικά στα ψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια.
3. Πολύ ψηλοί φόροι * χαμηλή απασχόληση → μέτρια προς χαμηλά έσοδα κράτους (Δ6).

Η υπερφορολόγηση, η χρηματοδοτική ασφυξία αλλά και το σύνολο του αντιεπιχειρηματικού θεσμικού και γραφειοκρατικού πλαισίου της χώρας, από τη διαδικασία λήψης άδειας λειτουργίας έως τους νόμους που μικρορυθμίζουν παράλογα πτυχές της οργάνωσης των επιχειρήσεων, ορθώνουν ανυπέρβλητα εμπόδια στη μέση Ελληνική επιχείρηση που επιθυμεί να μεγαλώσει, δημιουργώντας παράλληλα κρίσιμα κενά στον παραγωγικό ιστό της χώρας. Τα κενά αυτά, όπως έχουν καταγραφεί από την ομάδα των μελετητών του Harvard και MIT ([Atlas of Economic Complexity](#)), συνδέονται μάλιστα άμεσα με τις ασθενείς, ως ποσοστό του ΑΕΠ, εξαγωγικές επιδόσεις της χώρας αλλά και την ατελή διασύνδεση της ημεδαπής παραγωγής με τις διεθνείς αλυσίδες αξίας που αναπτύσσονται στην οικονομία της γνώσης.

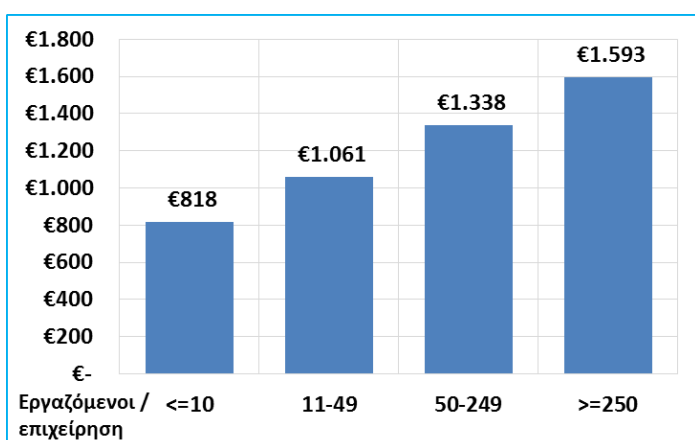
Σίγουρα, υπάρχει ένα μέρος της οικονομικής δραστηριότητας που έχει την ευχέρεια να μετακινηθεί, με κάποιες προσαρμογές, ανάμεσα στην επίσημη και ανεπίσημη οικονομία. Αυτές οι μορφές οικονομικής δραστηριότητας, από τον «υδραυλικό και τη μανικουρίστρα έως τα ιδιαίτερα και το σουβλατζίδικο» προσαρμόζονται και επιβιώνουν στην ημιπαρανομία όταν το θεσμικό πλαίσιο καθίσταται πιο επαχθές από πλευράς φόρων αλλά και άλλων κανόνων για τη νόμιμη οικονομική δραστηριότητα, ειδικά όταν οι κρατικοί έλεγχοι δεν είναι συστηματικοί ή αποφεύγουν επιλεκτικά τις μικρότερες επιχειρήσεις.

Υπάρχει, όμως, και εκείνο το μέρος της οικονομικής δραστηριότητάς που τείνει να απουσιάζει από μια οικονομία που υπερφορολογεί την ίδια ώρα που ορθώνει και τόσα άλλα εμπόδια στην οργανωμένη επιχειρηματικότητα. Σε αυτή την ομάδα ανήκουν κυρίως οι οικονομικές δραστηριότητες μέσω πιο οργανωμένων σχημάτων που απαιτούν πιο σύνθετα σχήματα οργάνωσης περισσότερων ανθρωπίνων και υλικών πόρων, όπως η βιομηχανική παραγωγή. Αυτά, ακριβώς λόγω των περισσότερων και πιο

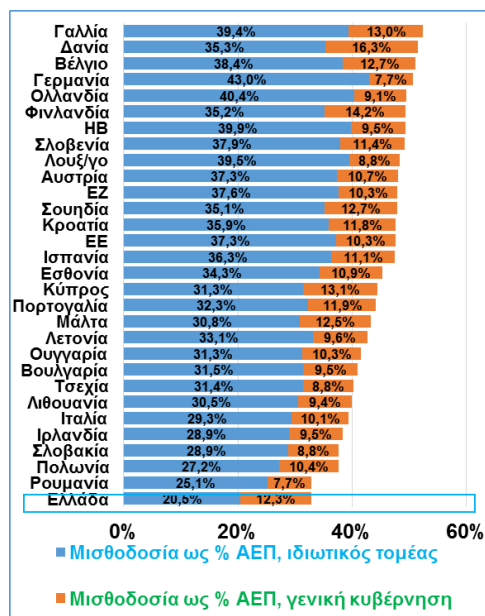
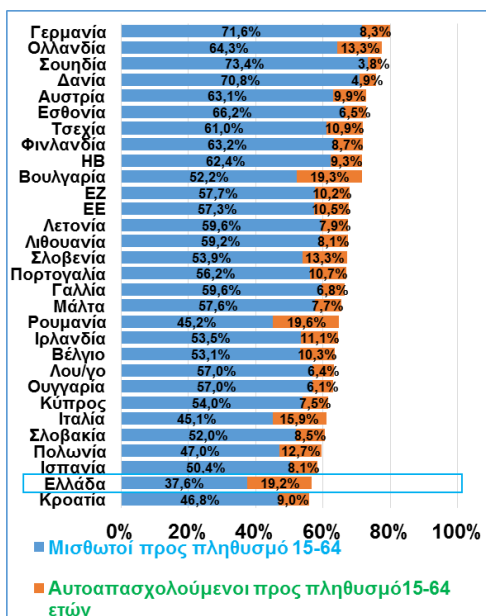
σύνθετων σχέσεων με εργαζόμενους, πελάτες και προμηθευτές, δεν μπορούν να λειτουργήσουν εκτός της επίσημης οικονομίας.

Αυτό συμβαίνει διότι οι δραστηριότητες αυτές στηρίζονται σε σχέσεις που δεν μπορούν να επιβιώσουν εκτός πλαισίου νομιμότητας χωρίς να απειληθεί η ικανότητα της επιχείρησης να προσφέρει ποιότητα και να συντηρήσει τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα. Την ίδια ώρα αυτές οι πιο σύνθετες παραγωγικές δραστηριότητες αντανακλούν και την ένταξη των επιχειρήσεων αυτών σε πιο σύνθετες, συχνά διεθνείς, αλυσίδες αξίας και τη μεγαλύτερη εξάρτησή τους από πλήρως δηλωμένη, καλοπληρωμένη, μισθωτή εργασία (Δ3) υψηλών δεξιοτήτων και πλήρους απασχόλησης. Για αυτό το λόγο η υπερφορολόγηση της τελευταίας δημιουργεί ειδικά σε αυτές τις επιχειρήσεις ένα σοβαρό επιπλέον ανταγωνιστικό μειονέκτημα, που προστίθεται στην επίπτωση της υπερφορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων καθώς και όλα τα άλλα αντικίνητρα που υπάρχουν στη χώρα μας.

Δ3. Μικτές μηνιαίες αμοιβές ανά μέγεθος επιχείρησης σε ασφαλισμένους εργαζόμενους, Ελλάδα. (ΙΚΑ, Δεκ. 2015)

Δ4. Λόγω υψηλής επιβάρυνσης λίγιοι, και χαμηλά αμειβόμενοι, μισθωτοί εργαζόμενοι ως % του πληθυσμού. (AMECO, European Commission, 2014)

Για τα μεγαλύτερα και πιο οργανωμένα επιχειρηματικά σχήματα, όταν οι κανόνες του κράτους και η φορολόγηση της δραστηριότητας και των εισροών τους, όπως είναι η μισθωτή εργασία, φτάνουν το

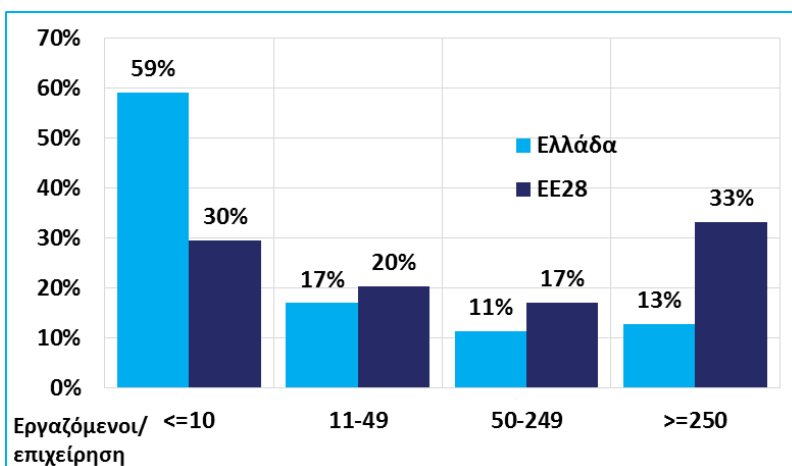
σημείο εκείνο στο οποίο δεν μπορούν πλέον να επιβιώσουν γιατί δεν έχουν κερδοφορία, η μετατόπιση στην παραοικονομία δεν αποτελεί επιλογή, καθώς αυτή είναι ασύμβατη με τον τρόπο λειτουργίας τους.

Ως επιλογές απομένουν η μετανάστευση, μέσω ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων στο εξωτερικό και η σταδιακή «συνταξιοδότηση» των ημεδαπών δραστηριοτήτων, η παύση λειτουργίας ή η συρρίκνωση των δραστηριοτήτων.

Ως αποτέλεσμα των προαναφερόμενων, αυξάνουν τα κενά στον παραγωγικό ιστό της χώρας και το μερίδιο της απασχόλησης και των εισοδημάτων στην ιδιωτική μισθωτή απασχόληση παραμένει χαμηλό.

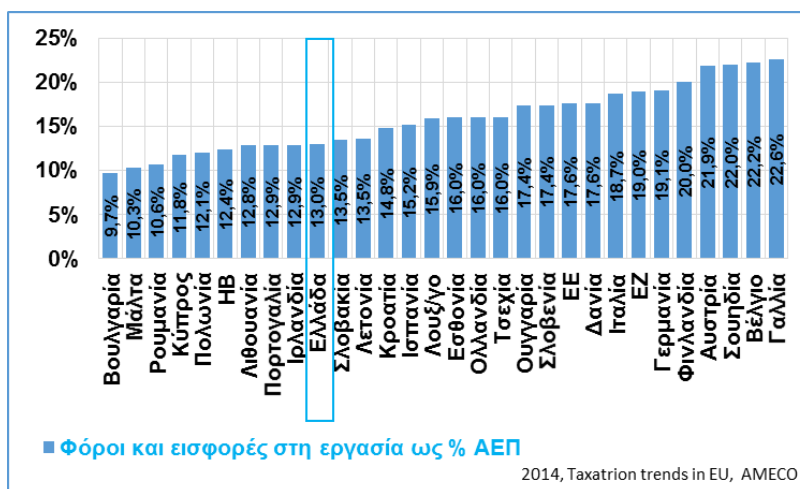
Έτσι, στη χώρα υπάρχουν μεν μεγάλες επιχειρήσεις, όπως υπάρχουν και καινοτόμες και δυναμικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά ο αριθμός τους είναι μικρός σε σχέση με αυτά που ισχύουν στις άλλες χώρες της Ευρώπης και, κυρίως, σε σχέση με αυτά που θα μπορούσαν να ισχύουν και στη χώρα μας (Δ4, Δ5).

Δ5. Μερίδιο απασχόλησης ανά μέγεθος επιχείρησης, σε αριθμό εργαζομένων, Ελλάδα και ΕΕ-28. (SBA Factsheet 2016, δεδομένα 2015)

Τα κενά αυτά δημιουργούν το υπόβαθρο για μια ποιοτική υποβάθμιση της σύνθεσης του μίγματος ημεδαπών επιχειρήσεων και ευκαιριών απασχόλησης, την ίδια ώρα που συμπιέζουν συνολικά την απασχόληση και την ωθούν προς την ημιδηλωμένη απασχόληση και την αυτοαπασχόληση. Το φαινόμενο αυτό μάλιστα είναι τέτοιας έκτασης, ώστε παρά τους υψηλότερους συντελεστές φορολογίας που επιβαρύνουν τους λίγους μισθωτούς που παραμένουν στις αναλογικά λίγες οργανωμένες επιχειρήσεις (Δ5), τα συνολικά έσοδα του κράτους υστερούν (Δ6).

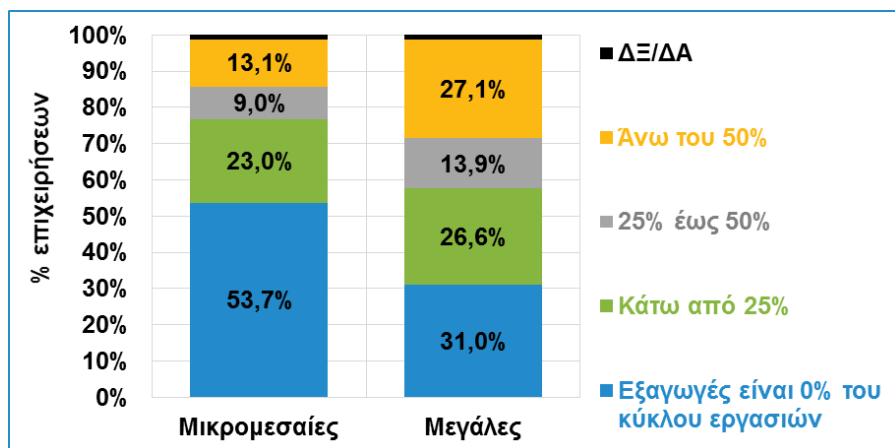
Δ6. Υψηλοί φόροι και εισφορές + λίγοι εργαζόμενοι = μέτρια προς χαμηλά έσοδα κράτους ως % ΑΕΠ από φόρους και εισφορές σε μισθωτή εργασία. (Taxation trends data, European Commission, 2014)

Η υπερβολική φορολόγηση της μισθωτής εργασίας, ειδικά όταν αμείβεται καλύτερα, τιμωρεί δυσανάλογα τις οργανωμένες, νομοταγείς επιχειρήσεις που καταβάλλουν καλύτερες αποδοχές (Δ3) και εγκλωβίζει την επιχειρηματικότητα στο μικρό μέγεθος (Δ5).

Έτσι, υπερβολικά πολλές μικρές και μεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις εγκλωβίζονται σε ένα περιβάλλον χωρίς προοπτική μεγέθυνσης, με αρνητικές επιπτώσεις και στις εξαγωγικές τους επιδόσεις και εν τέλει στη συνολική εξωστρέφεια της χώρας. Πράγματι, οι οργανωμένες και πιο μεγάλες σε μέγεθος επιχειρήσεις είναι στατιστικά αυτές που είναι πιο εξωστρεφείς, έχοντας μεγαλύτερο μέρος του κύκλου εργασιών τους σε εξαγωγικές δραστηριότητες (Δ7).

Δ7. Οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι πιο εξωστρεφείς. (ECB, SAFE H1 2016. Για σύνολο χωρών ζώνης ευρώ)

Ο εγκλωβισμός μεγάλου μέρους της επιχειρηματικότητας στο μικρό μέγεθος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την αυξημένη παραοικονομία και ατυπία (Δ8), η οποία είναι αποτέλεσμα των υπερβολικών φόρων, ειδικά όταν οι έλεγχοι εστιάζονται κυρίως στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις.

Οι εργαζόμενοι υψηλών προδιαγραφών και εξειδίκευσης, προσβλέπουν στην παραγωγικότητα οργανωμένων σχημάτων για να μπορέσουν να πετύχουν αμοιβές που θα επιτρέψουν την απόσβεση της επένδυσης που έχουν κάνει στην εκπαίδευση και το βιογραφικό τους. Όταν λοιπόν, αποχωρεί μια οργανωμένη επιχείρηση από την Ελλάδα μεταναστεύουν και αυτοί (όπως συμβαίνει τα τελευταία χρόνια), καθώς τα μη οργανωμένα και κατά κανόνα μικρά εγκλωβισμένα επιχειρηματικά σχήματα, δεν είναι σε θέση να τους προσφέρουν ούτε ικανοποιητικές αμοιβές ούτε προοπτικές εξέλιξης. Και φυσικά μαζί τους

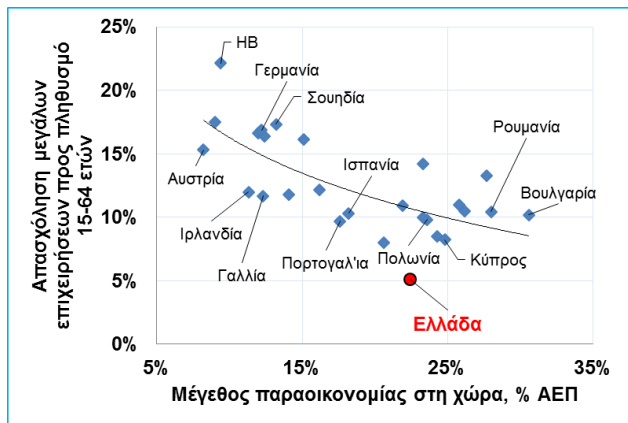

μεταναστεύουν τα εισοδήματα από την εργασία τους, όπως και οι φόροι και οι εισφορές που πληρώνει ένας εργαζόμενος και η οικογένεια του.

Συνολικά συνεπώς, η υπερφορολόγηση των επιχειρηματικών κερδών και της καλοπληρωμένης μισθωτής εργασίας αποτελούν τη χαρακτηριστική βολή που εγκλωβίζει μεγάλο μέρος της επιχειρηματικότητας σε μικρά, ανοργάνωτα, σχήματα, τα οποία έχουν και τη δυνατότητα να δραστηριοποιηθούν στην παραοικονομία. Παράλληλα, εκδιώκουν από τη χώρα την υψηλής προστιθέμενης αξίας οργανωμένη επιχειρηματική δραστηριότητα, όσους έχουν τις δεξιότητες να εργαστούν σε αυτές τις επιχειρήσεις και τα αντίστοιχα φορολογικά έσοδα.

Η εκδίωξη από τη χώρα εκείνων των οικονομικών μονάδων που εντάσσονται σε διεθνείς αλυσίδες αξίας, που βασίζονται σε υψηλής εξειδίκευσης εργατικό δυναμικό, που επενδύουν σε καινοτομία και έρευνα και που εξάγουν, στερεί τη χώρα όλο και περισσότερο από εκείνες τις μονάδες που συνθέτουν τις προοπτικές ανάπτυξης μιας χώρας. Αποτελεί γεγονός ότι στα χρόνια της κρίσης καταγράφεται μια μείωση της παραοικονομίας, η οποία μάλιστα είναι ταχύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη τάση που υπάρχει και σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. (μελέτη [Schneider για 2015](#)), παρόλο που η παραοικονομία παραμένει ψηλή στη χώρα μας σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ (22,4% αντί 18,3%).

Όμως σε ένα πλαίσιο υπερφορολόγησης και έλλειψης αναπτυξιακής προοπτικής, αυτή η καταρχήν θετική εξέλιξη αντανακλά σε μεγάλο βαθμό το γεγονός ότι ο συνδυασμός υψηλών φόρων και πιο αποτελεσματικών ελέγχων έχει οδηγήσει εκτός αγοράς πολλές μικρότερες επιχειρήσεις, μειώνοντας το μερίδιο της παραοικονομίας μέσω της αποψίλωσής τους, αντί της ανάπτυξης των νομοταγών επιχειρήσεων.

Δ8. Μερίδιο απασχόλησης μεγάλων επιχειρήσεων και μέγεθος παραοικονομίας. (SBA Factsheet 2016, δεδομένα 2015, AMECO, Schneider 2015)

Υπό το πρίσμα αυτό η αρνητική σχέση παραοικονομίας και απασχόλησης σε μεγάλες επιχειρήσεις μπορεί να αναγνωστεί με δυο διαφορετικούς τρόπους (Δ8): Όπου η υπερβολική φορολογία και το μη φιλικό θεσμικό πλαίσιο εμποδίζουν την ανάπτυξη του μεγέθους της μέσης επιχείρησης, επικρατεί και αυξημένη ατυπία και, από την άλλη, αν δεν αρθούν τα εμπόδια στην ανάπτυξη του μέσου μεγέθους της Ελληνικής επιχείρησης, οι δράσεις μείωσης της ατυπίας δεν θα έχουν ιδιαίτερη επιτυχία.

Παράλληλα, μπορεί κανείς να επιχειρηματολογήσει ότι σε ένα περιβάλλον στο οποίο τόσο μεγάλο μέρος της επιχειρηματικότητας έχει εγκλωβιστεί σε μικρά μεγέθη, γιατί μόνο σε αυτά η διέξοδος της ατυπίας εξασφαλίζει τη δυνατότητα επιβίωσης, η εφαρμογή πιο αποτελεσματικών ελέγχων

συμμόρφωσης με τη φορολογική και εργασιακή νομοθεσία απλά θα οδηγήσει στην παύση λειτουργίας πολλών μικρότερων οικονομικών μονάδων, χωρίς να ενθαρρύνει την ανάπτυξη νέων.

Η οικονομία θα στραφεί ταυτόχρονα και ανεμπόδιστα τόσο προς τη νομιμότητα όσο και προς την ανάπτυξη μόνο αν η αύξηση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων συνδυασθεί με την άρση των αντικινήτρων που ορθώνονται στην ανάπτυξη των παραγωγικών μονάδων και την μεγέθυνση τους εντός της επίσημης οικονομίας.

Υψηλοί φόροι και δρακόντεια μέτρα ελέγχου; Η μικρομεσαία οικονομική δραστηριότητα θα εγκλωβιστεί ακόμα περισσότερο στην παραοικονομία και καθώς θα εντοπίζεται απλά θα εξαλειφθεί. Την ίδια ώρα η οργανωμένη και ανταγωνιστική οικονομική δραστηριότητα που δεν μπορεί να λειτουργήσει στην παραοικονομία θα μεταναστεύσει ή απλά δεν θα έρθει ποτέ στη χώρα.

Νομιμότητα και ανάπτυξη; Υιοθετήστε εύλογους συντελεστές σε κέρδη και εργασία και χρησιμοποιείστε διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία σε κάθε κατεύθυνση για αποτελεσματικούς ελέγχους και την επιβολή της νομιμότητας.

Μόνο τότε και η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα θα κατορθώσει να αποκτήσει πραγματικό δυναμισμό και να αναδείξει και ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις, γύρω από τις οποίες θα αναπτυχθούν αλυσίδες αξίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αυτές, ποιοτικά θα διαφέρουν πολύ από τη μέση ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση του σήμερα. Διότι η ένταξη σε μια τέτοια αλυσίδα αξίας θα τους εξασφαλίσει πρόσβαση σε καλές πρακτικές και προδιαγραφές ποιότητας που θα αυξήσουν την παραγωγικότητα τους, θα τους επιτρέψουν να γίνουν πιο εξωστρεφείς και καινοτόμες και τελικά, μεγαλύτερες και πιο κερδοφόρες.

Επιπλέον, ο πληθυσμός αυτών των δυναμικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων θα στηρίξει και την ανάπτυξη των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, οι οποίες μπορεί να ευημερήσουν μόνο όταν μια αγορά που αποτελείται από ένα ισορροπημένο μίγμα επιχειρήσεων όλων των μεγεθών αναπτύσσεται εντός ενός πλαισίου δίκαιων νόμων που να τηρούνται από όλους.

Case study υπερφορολόγησης αλκοολούχων ποτών: Εισ υγείαν της παραοικονομίας, ή πως η υπερφορολόγηση εγκλωβίζει τον μικροπαραγωγό.

Τα αλκοολούχα ποτά είναι ένα από τα πλέον ενδεικτικά παραδείγματα στα οποία οι φορολογικές υπερβολές έχουν οδηγήσει τελικά σε συρρίκνωση της νόμιμης αγοράς και την άνθηση της παραοικονομίας (Δ9). Ένας κλάδος που, κατά τον IOBE, εξασφάλιζε άμεσα και έμμεσα 50.000 θέσεις εργασίας και εισοδήματα στην αλυσίδα αξίας σχεδόν €500 εκατ. το 2008, και στον οποίο

πλέον η νόμιμη αγορά έχει συρρικνωθεί πάνω από 50% την ώρα που μια σειρά αυξήσεων των φόρων στα νόμιμα προϊόντα οδήγησε, μεταξύ άλλων, σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ σε €2.550 ανά εκατόλιτρο, από €1.135 το 2008. Λόγω του υπερδιπλασιασμού του φόρου που αντιστάθμισε τη συρρίκνωση της νόμιμης αγοράς, το κράτος ακόμα άμεσα διασφαλίζει ακόμα τα ίδια περίπου έσοδα σε ΕΦΚ (Δ10), αλλά τα έμμεσα έσοδα του από τους εργαζόμενους που έχουν μείνει άνεργοι και την επιχειρηματική δραστηριότητα που έχει διακοπεί έχουν μειωθεί, καθιστώντας έτσι το ισοζύγιο εσόδων των φορο-υπερβολών για το κράτος αρνητικό. Για τη νόμιμη οικονομική δραστηριότητα μόνο οι εξαγωγές δίνουν μια διέξοδο, αν και η βελτίωση των επιδόσεων κατά 30% την περίοδο 2009-2014 δεν αρκεί να αντισταθμίσει τη μεγάλη υποχώρηση της νόμιμης εγχώριας αγοράς. Την ίδια ώρα η κατανάλωση δεν έχει στην πραγματικότητα μειωθεί, απλά ένα μεγάλο ποσοστό έχει μετακινηθεί σε προϊόντα με χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση ή σε παράνομα προϊόντα που διαφεύγουν το φόρο.

ΥΠΕΡΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΤΩΝ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΠΟΤΟΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΟΜΙΜΟΥΣ.

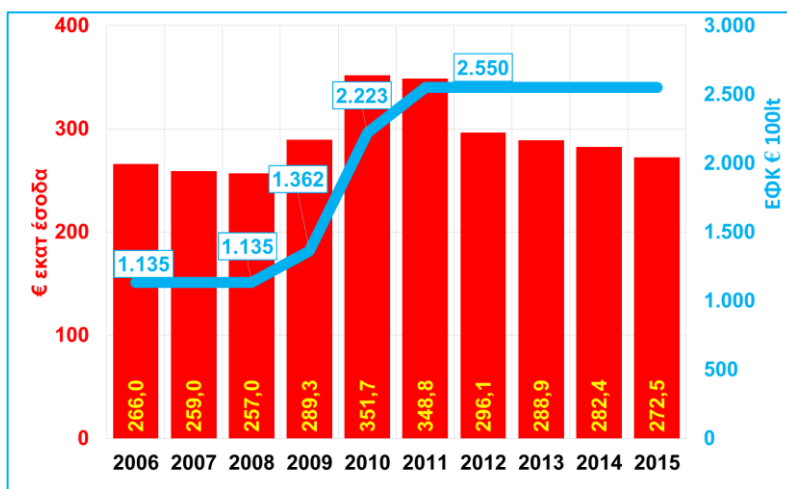

Στοιχεία: IOBE, Υπ.Οικ., Ελ.ΣΤΑΤ., ΛΕΑΟΠ, ΕΝΕΑΠ, 2014

(*) Ο χαρακτηρισμός ενός ποτού ως αλκοολούχο, δίνεται σε όλα τα ποτά με 15 βαθμούς αιθυλικής αλκοόλης.

Δ9. Συμβολή κλάδου αλκοολούχων ποτών στην οικονομία και εκτιμήσεις για απώλειες εσόδων από παραοικονομία. (IOBE, Υπ.Οικ., Ελ.ΣΤΑΤ., ΛΕΑΟΠ, ΕΝΕΑΠ, 2014)

Δ10. Φορολογικά έσοδα κράτους από ΕΦΚ αλκοολούχων και ύψος αυτού σε €/100λτ. (Υπ.Οικ, προϋπολογισμός, 2016, Εθνική νομοθεσία, ΕΝΕΑΠ, IOBE)

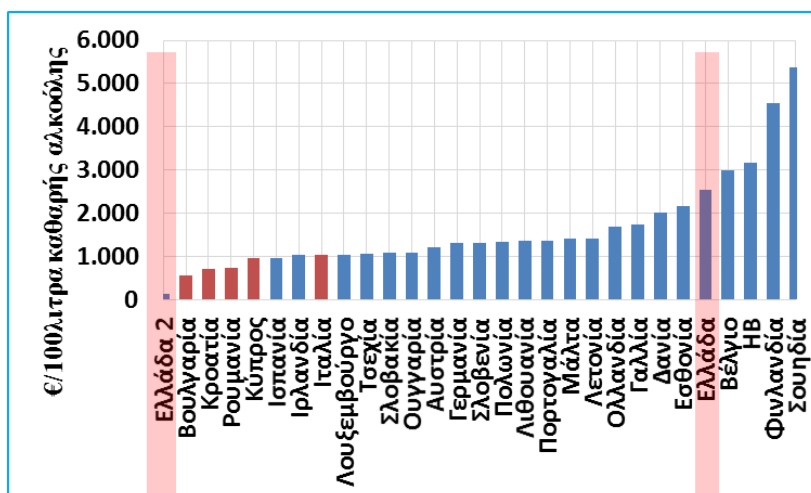
Ένας κρίσιμος παράγοντας που επηρεάζει την ελαστικότητα με την οποία αντιδρά η επίσημη αγορά στις φορολογικές υπερβολές είναι η εύκολη πρόσβαση σε ένα υποκατάστατο με χαμηλότερη φορολογία ή σε ένα προϊόν που διατίθεται παράνομα. Ειδικά για τα παράνομα αγαθά, εκτός από το γεγονός ότι δεν καταβάλλεται κανένας φόρος, είτε είναι ειδικός φόρος κατανάλωσης, είτε ΦΠΑ, είτε εισοδήματος είτε ασφαλιστική εισφορά, τίθενται σοβαρά ζητήματα ποιότητας, καθώς τα παράνομα προϊόντα δεν περνάνε από κανέναν ποιοτικό έλεγχο και καθώς δεν γίνεται καμία καταγραφή στοιχείων που να επιτρέπουν ιχνηλασιμότητα.

Έτσι, το παράνομο προϊόν παρακάμπτει τον κρατικό έλεγχο όχι μόνο σε ό,τι αφορά στην καταβολή των φόρων και εισφορών, αλλά και σε ό,τι αφορά τους μηχανισμούς προστασίας του καταναλωτή, με την κατασταλτική αλλά και προληπτική τους δράση. Συνεπώς, ο καταναλωτής παραμένει εντελώς απροστάτευτος στο ενδεχόμενο η κατανάλωση ενός χαμηλής ποιότητας και επικίνδυνου προϊόντος να προκαλέσει βλάβη στην υγεία του.

Καθώς η Ελλάδα, στα πλαίσια του γενικότερου φοροπρωταθλητισμού στον οποίο επιδίδεται, έχει πλέον από τους υψηλότερους φόρους και στα αλκοολούχα ποτά (**Δ11**), δεν αποτελεί παράδοξο ότι οι αρχές, συνεπικουρούμενες από τις προσπάθειες αύξησης της αποτελεσματικότητας των ελέγχων σε κάθε επίπεδο από την Αστυνομία και το Λιμενικό έως τα Τελωνεία, **εντοπίζουν όλο και μεγαλύτερες ποσότητες παράνομων αλκοολούχων.**

Δ11. Φορολόγηση αιθυλικής αλκοόλης, €/εκτόλιτρο. (Eur. Επιτροπή, κατάλογος ειδικών φόρων κατανάλωσης, Ιαν. 2016)

Αναφέρεται ως «Ελλάδα2» και η ειδική φορολογία για τις ποσότητες που παράγουν οι δήμεροι αμβυκούχοι.

Πρέπει να τονιστεί επίσης, ότι ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας, η γεινίαση με χώρες με σημαντικά χαμηλότερη φορολογία ενισχύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι συνοριακοί έλεγχοι τόσο ως αποτέλεσμα της ελεύθερης διακίνησης εμπορευμάτων εντός της ΕΕ, αλλά και συγκεκριμένων αδυναμιών της νομοθεσίας περί λαθρεμπορίου. Μια τέτοια αδυναμία εντοπίζεται ειδικά στις περιπτώσεις που συνοριακοί έλεγχοι αποκαλύπτουν παράνομα αλκοολούχα, για τα οποία υπάρχει η δυνατότητα να πληρωθούν στη συνέχεια ο φόρος και το πρόστιμο και αυτά να αποδεσμευτούν για νόμιμη διάθεση πλέον στην αγορά.

Πέρα από τις επιπτώσεις στα κρατικά έσοδα, καθώς το κράτος μπορεί να έχει διατηρήσει τα έσοδα του από ΕΦΚ αλλά έχει χάσει τους φόρους και τις εισφορές εργαζομένων από τις νόμιμες επιχειρήσεις που έχουν συρρικνωθεί ή κλείσει, και πέρα από το ζήτημα της μειωμένης προστασίας των καταναλωτών, αυτή η κατάσταση προκαλεί συνθήκες αθέμητου ανταγωνισμού εις βάρος των επιχειρήσεων που πληρώνουν κανονικά τους φόρους και που απασχολούν νόμιμα εργαζόμενους.

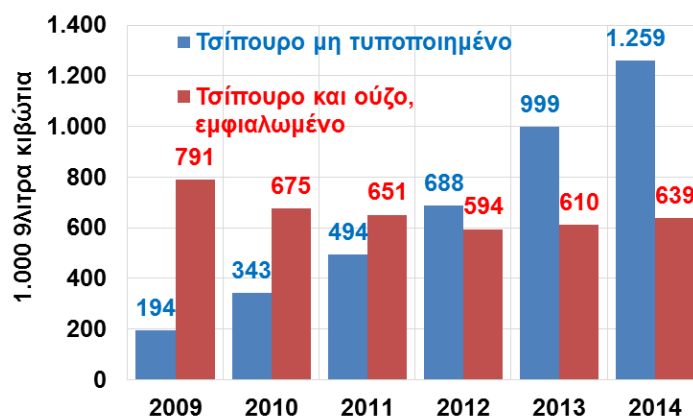

Ειδικά στην Ελλάδα, υπάρχει ένας ακόμα λόγος γιγάντωσης του φαινομένου συρρίκνωσης της νόμιμης και ανάπτυξης της παράνομης αγοράς. Πρόκειται για την κατάχρηση του θεσμού των διήμερων αμβουκών (δηλαδή μικροπαραγωγών που δικαιούνται από το νόμο ως συνέχεια της παράδοσης και για ορισμένα διήμερα να αποστάξουν πολύ μικρές ποσότητες για καταρχήν ίδια χρήση αλλά και περιορισμένη διακίνηση) οι οποίοι παράγουν και εμπορεύονται ως χύμα προϊόν μεγάλες, και πέρα των νόμιμων προβλέψεων, ποσότητες τσίπουρου, με πολύ μειωμένη φορολογία.

Συγκεκριμένα, ενώ η Ελλάδα έχει πλέον από τους υψηλότερους φόρους στα αλκοολούχα ποτά (**Δ11**), προβλέπει πολύ μειωμένη φορολογία για την παραγωγή των διήμερων αμβουκών οι οποίοι πληρώνουν φόρο μόνο €140/100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, αντί των €2.550/100 λίτρα που πληρώνουν οι λοιποί παραγωγοί και εισαγωγείς. Η αδυναμία των αρχών να προβούν σε εξονυχιστικούς ελέγχους, λόγω ελλείψεων ανθρωπίνων και άλλων πόρων αλλά και οργανωτικών και θεσμικών αδυναμιών, οδηγεί σε σημαντική απώλεια φορολογητέας ύλης. Επισημαίνεται ότι η κατάχρηση του θεσμού των διήμερων αμβουκών έχει πλέον κινητοποιήσει και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η τελευταία **πρόσφατα έχει παραπέμψει την Ελλάδα στο Δικαστήριο της ΕΕ** καθώς ο τόσο πολύ μειωμένος, σε σχέση με τον κανονικό συντελεστή φόρου, μόνο για τους Έλληνες αμβουκούς παραβιάζει την Ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Επικρατεί η εσφαλμένη εντύπωση ότι αυτή η ανοχή εξασφαλίζει σε ορισμένους μικροεπαγγελματίες ένα αδήλωτο μικρό εισόδημα – το οποίο μάλιστα τα τελευταία χρόνια λειτουργεί ως καλοδεχούμενο αντιστάθμισμα στην πίεση της ύφεσης. Όμως, αυτή η εσφαλμένη εντύπωση κρύβει μια πολύ διαφορετική πραγματικότητα. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση «ειδικής ευκαιριακής επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών», το 2011 για τους 5-6.000 αμβουκούς, οι επίσημα καταγεγραμμένες ποσότητες παραγωγής ανέρχονται σε κάτω των 6.500 τόνων, και η συνολική επίσημη και ανεπίσημη παραγωγή υπολογίζεται σε περίπου 25.000 (!) τόνους.

Δ12. Ποσότητα μη τυποποιημένου τσίπουρου και τυποποιημένων ανταγωνιστικών προϊόντων.
(IOBE, Ο Κλάδος των Αλκοολούχων Ποτών στην Ελλάδα 2015)

Τελικά αυτή κατάσταση ζημιώνει τους σωστούς επαγγελματίες του κλάδου, ανεξαρτήτως μεγέθους. Δεν χάνεται μόνο μερίδιο αγοράς από τους μεγαλύτερους παραγωγούς τσίπουρου και ούζου, οι οποίοι βλέπουν την επίσημη αγορά να εξαφανίζεται και να στρέφεται σχεδόν αποκλειστικά στην αγορά χύμα προϊόντος διήμερων παραγωγών ή καταχρηστικά ονομαζόμενου «τσίπουρου» (**Δ12**). Επιπλέον, το παράνομο αυτό προϊόν διακινείται χωρίς παραστατικά και χωρίς ποιοτικό έλεγχο, δημιουργώντας έτσι και νομική βάση σε όσους δυνητικά θέλουν κάποια μέρα να αμφισβητήσουν την προστασία των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων «τσίπουρο» και «τσικουδιά».

Ζημιά υφίστανται όμως και οι μικροί παραγωγοί, και οι συνεργαζόμενοι με αυτούς επαγγελματίες, που έχουν το μεράκι και την ικανότητα να προσφέρουν ένα παραδοσιακό προϊόν με ποιότητα. Για αυτούς η ευρύτατη χρήση του ανώνυμου παράνομου προϊόντος διαμορφώνει μια αγορά στην οποία όσοι προσφέρουν νόμιμα μικρές ποσότητες ενός υψηλής ποιότητας προϊόντος ουσιαστικά δεν έχουν καμία εμπορική τύχη. Έτσι όσοι πλουτίζουν εις βάρος του έντιμου φορολογούμενου και του ανυποψίαστου καταναλωτή διακινώντας μεγάλες ποσότητες λαθραίου και ποιοτικά αμφίβολου προϊόντος ασκούν επίσης έναν αθέμιτο ανταγωνισμό που στερεί τις δυνατότητες ανάπτυξης από το νόμιμο μικροπαραγωγό.

Η ανοχή στην κατάχρηση του θεσμού των διήμερων αμβυκούχων μαζί με την υπερφορολόγηση της νόμιμης παραγωγής, στερεί από τους μικρούς αλλά καλούς Έλληνες παραγωγούς και τους συνεργάτες τους τη δυνατότητα να προωθήσουν επώνυμα το προϊόν τους, και καλύπτει μεγάλα κυκλώματα που δεν έχουν σχέση με την εγχώρια παραγωγή και τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα.

Μάλιστα, την προοπτική αυτή δεν του την στερεί ο μικρός συνάδελφος του, που έχει επιλέξει να δραστηριοποιηθεί και αυτός στη διακίνηση ή παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων, και τον οποίο ίσως και να γνωρίζει καλά. Την προοπτική του την στερεί κυρίως ένα συχνά αφανές, καλά οργανωμένο, κύκλωμα διακίνησης παράνομων αλκοολούχων ποτών που δεν έχει καμία σχέση με την μικρομεσαία και τοπική επιχειρηματικότητα. Αυτό παρακάμπτει σχεδόν ολοκληρωτικά τον αμβυκούχο και ντόπιο μικρό παραγωγό, παρόλο που επικοινωνιακά τον προτάσσει, για να διατηρηθεί το ευνοϊκό για τον μεγαλολαθρέμπορο ατελές και στρεβλό πλαίσιο.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, προτείνεται:

1. Μείωση συντελεστών στα κέρδη, τα μερίσματα και την ειδική εισφορά, με προσδιορισμό της επιβάρυνσης αυτής σε επίπεδα αντίστοιχα προς τις άμεσα ανταγωνιστικές μας χώρες και τον ευρύτερο γεωγραφικό περίγυρο.
2. Μείωση ύψους και προοδευτικότητας φόρων και ασφαλιστικών εισφορών επί των αποδοχών μισθωτής εργασίας, με μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και σημαντικό περιορισμό της ειδικής εισφοράς, ειδικά στα μεσαία και ανώτερα εισοδήματα.
3. Μείωση ειδικών φόρων κατανάλωσης, ειδικά στις περιπτώσεις που έχουν φτάσει σε επίπεδα που εμφανώς συρρικνώνουν υπέρμετρα τη δραστηριότητα νόμιμων επιχειρήσεων και ενθαρρύνουν την άνθηση του παράνομου εμπορίου.
4. Αποτελεσματική χρήση των ηλεκτρονικών μέσων για τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής και της αδήλωτης ή ημιδηλωμένης εργασίας.

5. Ανάπτυξη εργαλείων όπως η ηλεκτρονική τιμολόγηση σε όλα τα επίπεδα συναλλαγών μεταξύ ιδιωτών και μεταξύ ιδιωτών και δημοσίου για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου.
6. Διάδοση των ηλεκτρονικών πληρωμών μεταξύ καταναλωτών, επιχειρήσεων και δημοσίου.
7. Υιοθέτηση ήδη από τώρα των καλών πρακτικών που προδιαγράφει η επικείμενη οδηγία για την CCTB και την CCCTB ([Special Report 20/2/2017](#)).
8. Κατάργηση εξαιρέσεων από την υψηλή φορολογία στην οποία αναπτύσσονται παραβατικές πρακτικές και υιοθέτηση απαγορεύσεων και ασφαλιστικών δικλίδων όπου αυτό χρειάζεται για την αποτροπή μαζικής παραβατικής συμπεριφοράς σε προϊόντα με υψηλό ΕΦΚ, όπως τα αλκοολούχα ποτά, καπνά και καύσιμα.
9. Επανεξέταση της σκοπιμότητας των εξαιρέσεων που προβλέπει ο νόμος για την αποτροπή πρακτικών μαζικής καταστρατήγησης (πχ διήμεροι αμβυκούχοι).
10. Θωράκιση των ελεγκτικών μηχανισμών μέσω ανάπτυξης ολοκληρωμένου σχεδίου αντιμετώπισης φαινομένων διαφθοράς.
11. Ανάπτυξη ΣΔΙΤ με στόχο την αναβάθμιση της ικανότητας της διοίκησης να εκτελέσει το ελεγκτικό της έργο αποτελεσματικά και να αντιμετωπίσει παραβατικές συμπεριφορές.
12. Κατάργηση προβλέψεων στη νομοθεσία οι οποίες στην πράξη επιβραβεύουν το λαθρεμπόριο, καθώς επιτρέπουν (εφόσον ο φόρος που αναλογεί για το συγκριμένο φορτίο δεν ξεπερνάει ένα όριο) τη διάθεση στην αγορά παράνομων προϊόντων που έχουν εντοπιστεί στα τελωνεία μετά την πληρωμή φόρου και προστίμου.
13. Δημιουργία ενιαίας βάσης δεδομένων όλων των αρχών με μητρώο για όσους συλλαμβάνονται για λαθρεμπορία.
14. Λειτουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας με στοιχεία ιχνηλασιμότητας, ενδεικτικά στην περίπτωση των αλκοολούχων ποτών.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€435 δισ.
72% συνόλου*

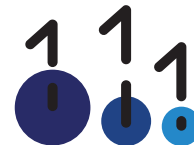
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€58 δισ.
44% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€77 δισ.
46% συνόλου*

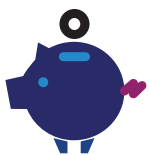
ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€2,4 δισ. **
44% κερδών***

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
220.000

ΜΙΣΘΟΙ
€4,6 δισ.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2 δισ.

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,6 δισ.

*Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ
** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων
*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

